

آثار و پیامدهای کاهش جمعیت

بسیاری از کشورها در حالت نبود تعادل جمعیتی قرار دارند، از یک سو کشورهای در حال توسعه با مشکلات رشد بی رویه جمعیت دست و پنجه نرم می کنند، از سوی دیگر جوامع توسعه یافته از نتایج منفی شدن رشد جمعیت و سالخورده‌گی رنج می برند و به عبارتی اکثر کشورها به نوعی با مسائل ناشی از نبود تعادل جمعیتی مواجه اند.

کد خبر: ۱۱۳۷۱۶۶

تاریخ: ۲۸ اردیبهشت ۱۳۹۵ - ۱۳:۴۹

پژوهش خبری صدا و سیما: امروزه بسیاری از کشورها در حالت عدم تعادل جمعیتی قرار دارند، از یک سو کشورهای در حال توسعه با مشکلات و مسائل رشد بی رویه جمعیت دست و پنجه نرم می کنند، از سوی دیگر جوامع توسعه یافته از نتایج منفی شدن رشد جمعیت و سالخورده‌گی جمعیت رنج می برند، به عبارت دیگر، اکثریت کشورهای جهان به نوعی با مسائل ناشی از عدم تعادل جمعیتی مواجه اند.

سوال اصلی:

کاهش جمعیت چه خطراتی را در حوزه های مختلف برای جامعه در پی خواهد داشت؟

الف- تغییر نظام های تربیتی و مفاهیم اخلاقی

در ابتدا باید پرسید آیا جمعیت بیشتر مستلزم فقر است؟ به طور قطع نمی توان این الزام را پذیرفت که جمعیت زیاد با فقر ملازم باشد. به طور مثال کشور چین با ۱ میلیارد و ۲۰۰ میلیون جمعیت در وضعیتی کاملاً متفاوت با کشور هند با جمعیتی قریب همان جمعیت، قرار دارد.

همچنین خانواده های پرجمعیت زیادی وجود دارند که به اتکای فراوانی و جوانی افراد، فعال تر و بانشاط بوده و به سلامت و صحت زندگی می کنند. اگرچه خانواده های پرجمعیتی هم وجود دارد که به دلیل شرایط اجتماعی - اقتصادی دیگر، تعداد افراد خانواده برای آنها ایجاد مشکل کرده است. در عین حال می توان پذیرفت که اگر خانواده ای پرجمعیت در بستر فقر اجتماعی قرار گیرد مشکلاتش افزوده می شود. به عبارت دیگر در چنان شرایطی خانواده های کم جمعیت مشکلات کمتری را تحمل کرده و به مراتب نگرانی های کمتری نیز در پیش رو دارند.

ترکیب «تک فرزندی و رفاه» نیز بر رفتار والدین و کودکان تاثیر فراوانی دارد. کودکان در خانواده های تک فرزندی در سلسله ی فراوانی از خواسته های بی پایان خود رشد می کنند که همه یا اکثر آنها اجابت می شود. مفاهیم اخلاقی ای نظیر کف نفس و قناعت، ایثار و گذشت برای

دیگری، تلاش در جهت استقلال شخصیت به گونه‌ای مسؤولانه برای این کودکان تجربه نمی‌شود. از سوی دیگر به دلیل اصالت رفاه و لذت، والدین نیز فرزند بیشتر را «مزامح» تلقی می‌کنند.

تمام اقدامات وحشیانه و غیراخلاقی که به دنبال سقط جنین‌های اختیاری پدید آمده، به وسیله سازمان بهداشت جهانی و بانک جهانی و یونسف در حال پیاده شدن در کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته‌اند. (گردنر، ۱۳۸۸، ص ۲۹۰) این زنگ خطری است که مدت‌هاست به صدا درآمده است.

ب- کاهش نشاط اجتماعی - اقتصادی

یکی از مشکلات جوامع توسعه یافته و کم جمعیت، پیری و در نتیجه عدم نشاط اقتصادی - اجتماعی آن‌هاست. بدیهی است که رونق اقتصادی به نیروی جوان وابسته است. زمانی که جوامع پیر می‌شوند. دولت‌ها و صاحبان سرمایه، احساس خطر می‌کنند. جوانان مایه پویایی و سرزندگی جوامع هستند. اکثر جهش‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی نیز از دل نیروهای جوان جوشیده است.

ج- کاهش اقتدار سیاسی، تغییر در ترکیب‌های دینی

افزایش جمعیت جوان کشورهای اسلامی مسأله عمده‌ای است که از سوی قدرت‌های استعماری به عنوان یک خطر تلقی شده است. افزایش جمعیت مسلمانان در درون کشورهای غربی نیز نگرانی دیگر قدرت‌های بزرگ است. رشد منفی جمعیت نژاد اروپایی و زاد ولد زیاد مسلمانان، می‌تواند در بسیاری از مناسبات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مزبور اثر بگذارد. از موضع‌گیری‌هایی که در مقابل جمعیت مسلمانان می‌شود، به دست می‌آید که جمعیت، یک فاکتور مهم در اقتدار سیاسی است. این مسأله در موارد دیگر هم صادق است.

بحران‌های جامعه‌ی پیر برای ایران آینده

پیامدهای جمعیتی

الف) کاهش حجم و رشد جمعیت ملی؛

ب) کاهش باروری و قدرت تجدید نسل؛

ج) افزایش میانه‌ی سنی و سالمندی جمعیت

پیامدهای اقتصادی

د) کاهش جمعیت در سن کار؛

ه) کاهش رشد اقتصادی؛

و) پایین آمدن نرخ پس انداز خانواده؛

ز) افزایش بار مالی نسل‌های جوان‌تر؛

ح) افزایش بار تکفل؛

ط) افزایش تقاضای بازنشسته‌های فعلی و فشار بر سیستم تأمین اجتماعی

پیامدهای اجتماعی - فرهنگی

ی) شکاف‌های نسلی در اثر بهم خوردن توازن جمعیت نسل‌ها؛

ک) جمع شدن چترهای حمایتی خانواده از سالمندان.

پژوهش خبری//